

**MAKROEKONOMISKAIS
 APSKATS**
Ekonomikas attīstības pamatrādītāji
Ekonomiskā politika
Makroekonomiskā attīstība
Iekšzemes kopprodukts
Apstrādes rūpniecība
Investīcijas
Ārējā tirdzniecība
Maksājumu bilance
Inflācija
Monetārie rādītāji
Budžets un valsts parāds
Iedzīvotāju ienākumi
Nodarbinātība un bezdarbs
Baltijas valstis

Latvija: 2009

Teritorija, tūkst. km ²	64,6
Iedzīvotāju skaits 01.06.2009. (tūkst.)	2 256
tai skaitā:	
pilsētās	1 531
no tiem galvaspilsētā Rīgā	711
laukos	725

Nacionālā valūta: lats (LVL)

Ekonomikas attīstības pamatrādītāji

	2005	2006	2007	2008	2009 p
(pieaugums pret iepriekšējo gadu, procentos)					
Iekšzemes kopprodukts	10,6	12,2	10,0	-4,6	-18,0
Patēriņa cenas	6,7	6,5	10,1	15,4	2,8
(procentos pret iekšzemes kopproduktu)					
Vispārējās valdības sektora deficīts vai pārpalikums	-0,4	-0,5	-0,4	-4,0	-9,0
Vispārējās valdības parāds	12,4	10,7	9,0	19,5	30,0
Tekošā konta saldo	-12,5	-22,5	-22,5	-12,6	2,0
Lata kurss pret ASV dolāru	0,565	0,560	0,514	0,480	0,520
Lata kurss pret eiro	0,703	0,703	0,703	0,703	0,703
Bezdarba līmenis (darba meklētāju īpatsvars % no ekonomiski aktīvajiem iedzīvotājiem, 15-74 gadi)	8,7	6,8	6,0	7,5	15,7

	2007				2008				2009
	I	II	III	IV	I	II	III	IV	I
(pieaugums pret iepriekšējā gada attiecīgo periodu, procentos)									
Iekšzemes kopprodukts	9,0	9,3	11,4	10,0	0,5	-1,9	-5,2	-10,3	-18,0
Patēriņa cenas	7,6	8,6	10,3	13,7	16,4	17,7	15,8	12,0	9,2
(procentos pret iekšzemes kopproduktu)									
Vispārējās valdības sektora deficīts vai pārpalikums	2,5	2,7	-0,3	-5,3	1,5	1,4	-2,1	-15,9	-9,3
Tekošā konta saldo	-24,5	-23,1	-25,0	-18,3	-16,8	-14,1	-11,8	-8,3	1,1
Lata kurss pret ASV dolāru	0,536	0,522	0,512	0,485	0,470	0,450	0,467	0,533	0,537
Lata kurss pret eiro	0,703	0,703	0,703	0,703	0,703	0,703	0,703	0,703	0,703
Bezdarba līmenis (darba meklētāju īpatsvars % no ekonomiski aktīvajiem iedzīvotājiem, 15-74 gadi)	6,9	6,0	5,9	5,3	6,5	6,3	7,2	9,9	13,9

p – Ekonomikas ministrijas prognoze

2

Ekonomiskā politika

Ņemot vērā globālās finanšu un ekonomikas krīzes padziļināšanos, Latvijas valdība rīkojas, lai stabilizētu un atdzīvīnātu finanšu sistēmu, uzlabotu valsts pārvaldes efektivitāti, samazinot tās tēriņus, un pārstrukturizētu tautsaimniecību, paaugstinot tās konkurētspēju.

Valdība sadarībā ar Eiropas Komisiju (EK) un Starptautisko valūtas fondu (SVF) ir izstrādājusi *Latvijas ekonomikas stabilizācijas un izaugsmes atjaunošanas programmu*, kas nodrošinās strukturālas pārmaiņas ilgtermiņai ekonomikas attīstībai nākotnē. Vienošanās ar EK un SVF paredz arī atbilstošu finanšu līdzekļu piesaisti 7,5 miljardu eiro apjomā, lai risinātu iespējamās likviditātes problēmas.

Minētās programmas pamatelementi un galvenie rīcības virzieni ir šādi:

- stingra un stabila monetārā politika, kas balstīta uz fiksētu nacionālās valūtas piesaisti vienotās Eiropas valūtai. Valdība veiks visu nepieciešamo, lai izpildītu Māstrihtas konverģences kritērijus, kas nodrošinātu eiro ieviešanu iespējami ātri – 2013. gadā;
- stingra fiskālā politika – valsts un pašvaldību tēriņu sabalansēšana ar ieņēmumu sniegtajām iespējām. Lai nodrošinātu turpmāku kopbudžeta deficīta mazināšanos, fiskālās konsolidācijas pasākumu mērķis ir 2011. gadā samazināt kopbudžeta deficītu līdz 3% no IKP. Programma paredz, ka konsolidētajam kopbudžetam, neieskaitot ar ES un citas ārvalstu finanšu palīdzības apguvi saistītos ieņēmumus un izdevumus, sākot no 2013. gada, jābūt sabalansētam vai ar pārpalikumu;
- Latvijas tautsaimniecībā (gan publiskajā sektorā – valsts pārvaldē un pakalpojumos, gan privātajā sektorā) nodarbināto atalgojuma līmeņa samazināšana – pieskaņošana tautsaimniecības produktivitātes sniegtajām iespējām. Papildus darba samaksas un nodarbināto skaita samazinājumam publiskajā sektorā valdība rosinās izpratni un vienošanos ar privāto sektoru, lai veicinātu algu samērīgumu visās nodarbinātības jomās;
- valsts pārvaldes aparāta efektivizēšana, īstenojot izglītības, veselības un citu publisko pakalpojumu sektoru reformas, samazinot un pārstrukturējot šajos sektoros nodarbinātos cilvēkresursus, optimizējot ministriju un to padotībā esošo aģentūru darbību un skaitu;
- darba tirgus elastības palielināšana, veicinot bezdarbnieku pārkvalificēšanos un atgriešanos darbā;
- ekonomikas konkurētspējas uzlabošana, koncentrējot ES struktūrfondu finansējumu, lai palielinātu atbalstu eksportspējīgām nozarēm un infrastruktūras projektiem. Vienlaicīgi valdība veic nepieciešamos pasākumus, lai vienkāršotu ES fondu administrēšanas procedūras, veicinot efektīvāku resursu izmantošanu un ātrāku finanšu līdzekļu apriti. Piesaistot ES struktūrfondu finansējumu, ir uzsāktas vairākas programmas, tādas kā *Jaunu produktu un tehnoloģiju ieviešana ražošanā, Kompetences centru programmas, Tehnoloģiju pārneses kontaktpunktu atbalsts, Inovācijas centru un biznesa inkubatoru attīstības programmas īstenošana*, kuras ir vērstas uz zināšanu ietilpīgas ekonomikas veicināšanu, tas ir, zināšanu un tehnoloģiju pārneses veicināšanu ražošanā, lai nodrošinātu augstākas pievienotās vērtības produkcijas ražošanu;
- administratīva sloga komersantiem samazināšana, jo īpaši attiecībā uz maziem un vidējiem uzņēmumiem, vienkāršojot nodokļu administrēšanas, nekustamā īpašuma reģistrēšanas, būvniecības atļauju saņemšanas procesus, kā arī veicinot plašāku valsts integrēto informācijas sistēmu lietojumu komunikācijā starp iestādēm un uzņēmumiem. Vienlaicīgi valsts un pašvaldības veic pasākumus, lai veicinātu uzņēmējdarbības attīstību un atvieglotu uzņēmējdarbības reģistrēšanas un licencēšanas procedūras. Lai uzlabotu uzņēmumu maksātspējas un likvidēšanas procesus, valdība ir sagatavojuši grozījumus Maksātspējas likumā;
- finanšu sektora stabilizācija – valsts atbalsta sniegšana kredītiestāžu uzticamības un darbības spēju stiprināšanai līdz ar kredītiestāžu pastiprinātu uzraudzību;
- sociālās aizsardzības pasākumu saglabāšana sociālās spriedzes mazināšanai.

3

Makroekonomiskā attīstība

Laika periodā no 2005.-2007. gadam Latvijā bija vērojama strauja izaugsme, pieaugot IKP ik gadu vidēji par 11%. Augstos izaugsmes tempus nodrošināja galvenokārt iekšējais pieprasījums, kas balstījās lielā mērā uz nozīmīgu ārējā kapitāla ieplūdi.

2008. gadā IKP apjoms samazinājās par 4,6%. Ekonomiskās situācijas pasliktināšanos 2008. gadā noteica kā iekšējie (iekšējā pieprasījuma stimulu pavājināšanās), tā ārējie (globālās izaugsmes tempu samazināšanās) ekonomiku ietekmējošie procesi. 2009. gada pirmajā pusē, saglabājoties pasaules finanšu problēmām, turpinājās Latvijas ekonomikas lejupslīde. IKP apjoms 2009. gada 1. ceturksnī bija par 18% mazāks nekā gadu iepriekš. Izlaides samazinājums bija vērojams visās tautsaimniecības pamatnozārēs. Visbūtiskāk ekonomiskās aktivitātes sašaurinās tirdzniecībā, apstrādes rūpniecībā un būvniecībā.

Privātais patēriņš 2009. gada 1. ceturksnī bija par 17,4% mazāks nekā iepriekšējā gada 1. ceturksnī. Valsts budžeta izdevumu samazinājums, mājsaimniecību kredītēšanas procesa apstāšanās, darba algas samazinājums un bezdarba pieaugums norāda uz to, ka privātais patēriņš turpinās kristies.

Vēl straujāk 2009. gada 1. ceturksnī samazinājās investīcijas pamatlīdzekļos (kritums par 34,1%), kas joprojām lielā mērā saistīts ar būtisku aktivitāšu mazināšanos nekustamā īpašuma tirgū.

Iekšējā pieprasījuma samazināšanās dēļ ir sarukusi ārējā nesabalansētība. 2006. gada 4. ceturksnī Latvijas maksājumu bilances tekošā konta deficīts bija 27,2% pret IKP, 2009. gada 1. ceturksnī jau bija tekošā konta pārpalikums 1,1% apmērā no IKP.

Sarūkot iekšējam pieprasījumam un mazinoties piedāvājuma puses faktoru ietekmei, kopš 2008. gada vidus patēriņa cenu pieauguma tempi pakāpeniski mazinās. 2009. gada sešos mēnešos 12 mēnešu inflācija ir samazinājusies līdz 3,4% (2008. gada decembrī tā bija 10,5%). Sagaidāms, ka nākamajos mēnešos inflācija turpinās samazināties, un jau rudenī 12 mēnešu inflācija būs negatīva.

Ekonomisko aktivitāšu samazinājums arvien vairāk sāk ietekmēt nodarbinātības rādītājus. 2009. gada pirmajā pusē, mazinoties ekonomiskajām aktivitātēm, nodarbināto iedzīvotāju skaits turpināja sarukt – 1. ceturksnī nodarbināti bija 1046,7 tūkst. cilvēku jeb par 8% mazāk nekā 2008. gada 1. ceturksnī.

2009. gada pirmajā pusē turpināja strauji palielināties reģistrēto bezdarbnieku skaits. Pēc Nodarbinātības valsts aģentūras datiem, 2009. gada jūnijā reģistrēta bezdarba līmenis ir sasniedzis 11,5% – reģistrēti vairāk nekā 129 tūkst. bezdarbnieku. Savukārt saskaņā ar darbaspēka apsekojuma datiem bezdarba līmenis (darba meklētāju skaits) 2009. gada maijā sasniedza 16,3 procentus.

Latvijas tautsaimniecības atveseļošanās turpmākajos gados būs lielā mērā atkarīga no tā, cik ātri atgūsies pasaules finanšu sistēma un galvenās Latvijas ārējās tirdzniecības partnervalstis. Šajā jautājumā pasaules ekonomikas ekspertu vidū pastāv diezgan liela nenoteiktība, regulāri tiek mainītas izaugsmes prognozes. Vairums ekonomikas ekspertu (Starptautiskais valūtas fonds, Eiropas Komisija u.c.) prognozē, ka izeja no recesijas varētu sākties ne ātrāk kā 2010. gada otrajā pusē, ja stabilizēsies situācija finanšu tirgos vismaz līdz 2009. gada beigām.

Ņemot to vērā, Ekonomikas ministrija prognozē IKP samazinājumu 2009. gadā par 18%. Neraugoties uz situācijas uzlabošanu 2010. gada otrajā pusē, IKP izaugsmes tempi 2010. gadā saglabāsies negatīvi. Latvijas ekonomiskā izaugsme var atsākties 2011. gadā.

Iekšzemes kopprodukts

2008. gads

Apjoms faktiskajās cenās,

milj. latu	16243
milj. ASV dolāru	33840
milj. eiro	23105

Uz vienu iedzīvotāju,

latos	7168
ASV dolāros	14933
eiro	10196

IKP nozaru struktūra, %:

Lauksaimniecība ¹	3,1
Rūpniecība	13,8
Būvniecība	8,9
Tirdzniecība ²	19,0
Transports un sakari	10,8
Sabiedriskie pakalpojumi ³	15,7
Pārējie pakalpojumi	28,7

2008. gadā IKP apjoms, salīdzinot ar iepriekšējo gadu, samazinājās par 4,6%. Pasaules finanšu problēmām padziļinoties, lejupslīdes tempi 2008. gada otrajā pusē paātrinājās. 1. ceturksnī IKP apjoms, salīdzinot ar iepriekšējā gada 1. ceturksni, vēl pieauga par 0,5%, bet nākamajos ceturkšņos IKP apjoms jau bija krietni zem 2007. gada atbilstošo ceturkšņu līmeņa.

Iepriekšējo gadu augstais iekšzemes patēriņš un lielais importa pārsvars pār eksportu nosaka Latvijas ekonomikas sašaurināšanas apjomu. Izstikstot finanšu ieplūdei, notiek straujš privāta patēriņa un investīciju samazinājums un būtiskas ekonomikas korekcijas, kas izpaužas kā preču un pakalpojumu eksporta un importa bilances uzlabošanās vienlaikus ar ekonomisko aktivitāšu kritumu, samazinoties iekšējam pieprasījumam.

2009. gada pirmajā pusē, saglabājoties pasaules finanšu problēmām, turpinājās Latvijas ekonomikas lejupslīde. IKP apjoms 2009. gada 1. ceturksnī bija par 18% mazāks nekā gadu iepriekš, savukārt iekšējais pieprasījums 2009. gada 1. ceturksnī bija par 19,7% mazāks nekā 2008. gada atbilstošajā periodā.

Iekšējā pieprasījuma samazinājums tiešā veidā atsaucās uz nozaru ekonomiskām aktivitātēm – ir sašaurinājusies mazumtirdzniecība, kritušies būvniecības izaugsmes tempi, mazinājušās aktivitātes nekustamā īpašuma tirgū.

Otrs ekonomiskās lejupslīdes faktors ir galvenās eksporta nozares – apstrādes rūpniecības izlaides samazināšanās, ko noteica ne tikai zemāks iekšējais pieprasījums un pieprasījuma vājināšanās tirdzniecības partnervalstīs, bet arī Latvijas rūpniecības pakāpenisks konkurētspējas samazinājums saistībā ar iepriekšējo gadu augsto inflāciju un darbaspēka izmaksu strauju palielināšanos.

¹ kopā ar mežsaimniecību un zvejniecību

² kopā ar viesnīcām un restorāniem

³ valsts pārvalde kopā ar veselības aizsardzību un izglītību

Iekšzemes kopprodukts

IKP dinamika nozaru griezumā
(pieaugums pret iepriekšējā gada attiecīgo periodu,%)

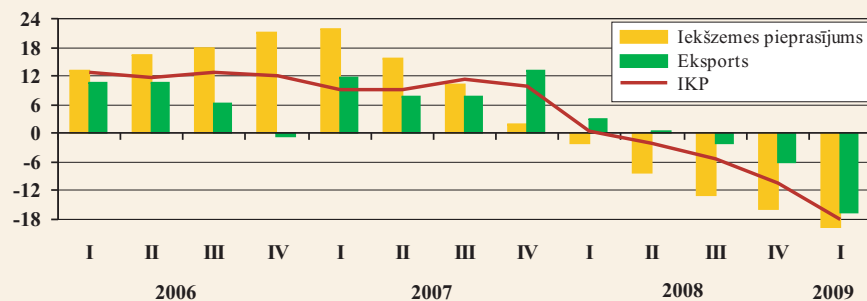
	2008				2009	2006	2007	2008
	I	II	III	IV	I			
IKP	0,5	-1,9	-5,2	-10,3	-18,0	12,2	10,0	-4,6
Lauksaimniecība ¹	-1,4	0,3	1,4	-2,6	-11,0	-5,2	8,0	-0,3
Rūpniecība	-1,1	-4,5	-5,5	-10,6	-21,8	5,7	1,8	-5,5
Būvniecība	9,1	5,7	-7,4	-10,9	-28,2	21,5	15,7	-2,6
Tirdzniecība ²	-0,3	-4,9	-8,8	-17,9	-26,6	17,9	14,2	-8,4
Transports un sakari	8,7	1,3	-1,9	-2,0	-15,4	5,5	7,0	1,1
Sabiedriskie pakalpojumi ³	1,3	1,3	-0,1	0,3	-3,7	4,7	3,3	0,7
Pārējie pakalpojumi	4,6	2,5	-2,0	-4,7	-6,5	18,2	11,2	-0,2

¹ kopā ar mežsaimniecību un zvejniecību

² kopā ar viesnīcām un restorāniem

³ valsts pārvalde kopā ar veselības aizsardzību un izglītību

IKP un tā izlietojuma posteņu izmaiņas pa ceturkšņiem
(% pret iepriekšējā gada atbilstošo ceturksni)



6

Apstrādes rūpniecība

2008. gads

Pieauguma temps: **-6,5%**

Īpatsvars IKP **10,6%**

Apstrādes rūpniecības ražošanas apjoms 2008. gadā bija par 6,5% mazāks nekā iepriekšējā gadā. Izlaides samazinājumu noteica galvenokārt iekšējā pieprasījuma kritums, bet Latvijas rūpniecības produkcijas eksporta apjomi nedaudz pieauga. Nozaru griezumā visstraujākais ražošanas apjomu samazinājums bija mašīnu un iekārtu ražošanā, vieglajā rūpniecībā, nemetālisko minerālu ražošanā un kokapstrādē.

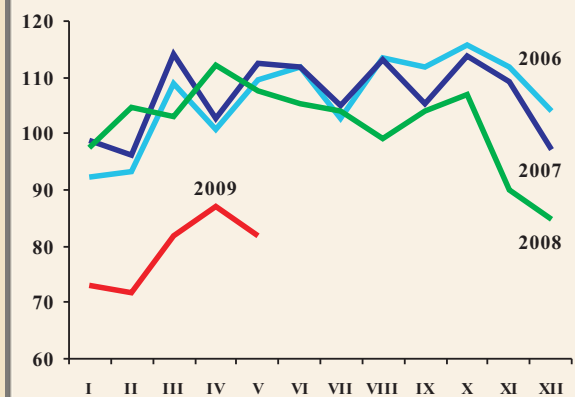
2009. gadā atšķirībā no 2008. gada lielāka ietekme uz apstrādes rūpniecību ir straujam ārējā pieprasījuma samazinājumam. Tomēr turpina kristies arī iekšējais pieprasījums.

Šī gada martā un aprīlī, salīdzinot ar iepriekšējo mēnesi, ražošanas apjomi nozarē pieauga, tomēr maijā, salīdzinot ar aprīli, apstrādes rūpniecības ražošanas apjomi atkal saruka par 6,1%. Kopumā gada piecos mēnešos produkcijas izlaide rūpniecībā ir par 24,7% mazāka nekā iepriekšējā gada atbilstošajā periodā. 2009. gada 1.ceturksnī ievērojami ir samazinājušies arī jauno pasūtījumu apjomi gan vietējā, gan eksporta tirgos.

Izlaides sašaurināšanās ir vērojama visās apstrādes rūpniecības apakšnozarēs. Būtiskākie ražošanas apjomu samazinājumi ir vieglajā rūpniecībā, kā arī mašīnu un iekārtu un transportlīdzekļu ražošanā. Savukārt vismazākā ražošanas sašaurināšanās ir pārtikas un ķīmiskajā rūpniecībā, kā arī kokapstrādē.

Sākot no 2009. gada marta, nedaudz ir sācis uzlaboties rūpniecības konfidences rādītājs, tomēr tas joprojām ir ļoti zemā līmenī.

Apstrādes rūpniecības ražošanas apjomi
(2005. gada vidējais mēneša apjoms = 100)



7

Investīcijas

2009. gada 1. ceturkšņa beigās

Uzkrātās ārvalstu tiešās investīcijas uz vienu iedzīvotāju: 3533 eiro

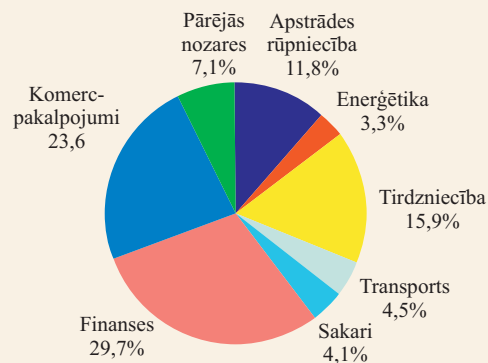
Kopš 2008. gada sākuma Latvijā ir vērojama būtiska investīciju dinamikas korekcija – mērenu pieaugumu nomainīja investīciju apjomu samazinājums. Šādu investēšanas tendenču maiņu noteica kredītesursu ierobežotā pieejamība un uzņēmumu finansiālā stāvokļa pasliktināšanās sakarā ar iekšējā un ārējā pieprasījuma sarukšanu. 2008. gadā, salīdzinot ar 2007. gadu, investīcijas Latvijas tautsaimniecībā samazinājās par 13,2%. Saglabājoties investīcijām nelabvēlīgai videi, arī 2009. gada 1. ceturksnī investīciju apjomi bija gandrīz trīs reizes mazāki nekā 2008. gada atbilstošajā periodā.

Globālās finanšu krīzes iespaidā ārvalstu kapitāla plūsmas Latvijas ekonomikā būtiski samazinājās. 2008. gadā ieņākošo ĀTI apjoms, salīdzinot ar 2007. gadu, bija par 44% mazāks. 2009. gada marta beigās uzkrātās ĀTI Latvijas ekonomikā sasniedza 5607,8 milj. latu jeb gandrīz 35% no IKP.

Uzkrāto ārvalstu tiešo investīciju ģeopolitiskajā struktūrā dominē ES valstu investīcijas. 2009. gada marta beigās tās veidoja gandrīz 81% no visām uzkrātām ĀTI, trešdaļa no tām ir jauno ES dalībvalstu investīcijas. Lielākās ieguldītājvalstis ir Igaunija (20,1% no uzkrātām ĀTI 2009. gada 1. ceturkšņa beigās), Zviedrija (17,3%), Dānija (9,9%) un Vācija (9,7%). 4,4% investīciju ir saņemtas no Krievijas.

Nozaru struktūrā uzkrāto ārvalstu tiešo investīciju (ĀTI) lielāks īpatsvars ir ieguldījumiem pakalpojumu nozarēs.

Uzkrātās ārvalstu tiešās investīcijas sadalījumā pa nozarēm (2009. gada 1. ceturkšņa beigās, procentos)



Ārējā tirdzniecība

2008. gads

Eksporta struktūra, %:

Koksne un tās izstrādājumi -	16,6
Metālapstrāde, mašīnbūve un transporta līdzekļi -	36,6
Vieglās rūpniecības preces -	6,1
Ķīmiskās rūpniecības preces, plastmasas izstrādājumi -	11,2
Lauksaimniecības un pārtikas preces -	16,9
Pārējās preces -	12,6

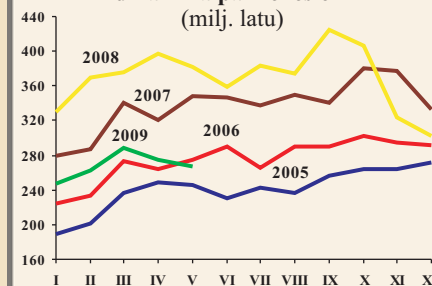
Izteikti negatīvā Latvijas tirdzniecības bilance sāka uzlaboties 2007. gada beigās, samazinoties importam un palielinoties eksportam. Šī tendence turpinājās arī 2008. gadā, tomēr galvenokārt būtiska importa samazinājuma un mazākā mērā eksporta pieaugumam dēļ.

Samazinoties pieprasījumam galvenajos Latvijas preču tirdzniecības tirgos, preču eksporta apjomi pēdējos mēnešos ievērojami sarūk, īpaši koka un koksnes izstrādājumu eksports, kā arī metālapstrādes un mašīnbūves produkcijas eksports.

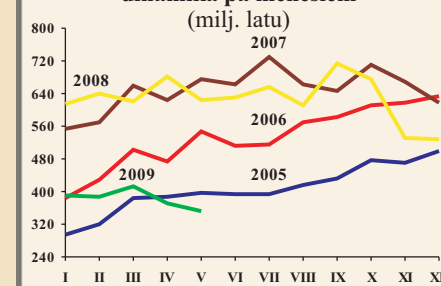
2009. gada janvārī-maijā eksporta apjomi ir sarukuši uz visām valstu grupām – visstraujāk uz Lietuvu un citām ES-15 valstīm, bet mērenāk uz trešajām valstīm.

2009. gada piecos mēnešos eksporta apjoma īpatsvars kopumā uz ES valstīm samazinājās no 75,2% līdz 71,7% salīdzinot ar iepriekšējā gada attiecīgo periodu, galvenokārt koka un koksnes izstrādājumu eksporta samazinājuma dēļ. Savukārt uz NVS valstīm eksporta apjoma īpatsvars ir nedaudz pieaudzis.

Latvijas preču eksporta dinamika pa mēnešiem (milj. latu)



Latvijas preču importa dinamika pa mēnešiem (milj. latu)



Maksājumu bilance

2008. gads

Tekošā konta saldo,

milj. LVL: -2051,5

milj. eiro: -2919,4

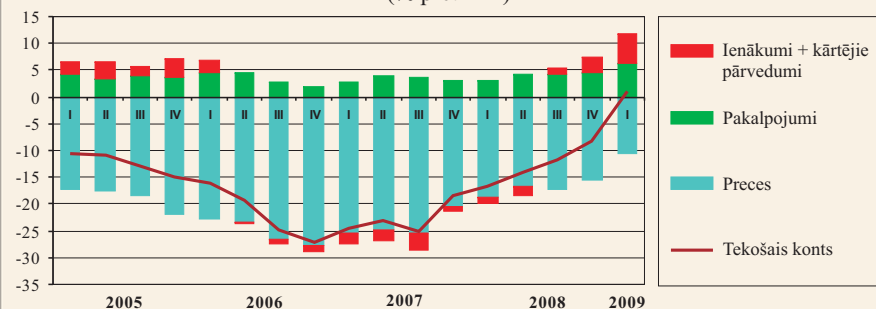
Kopš 2007. gada 3. ceturkšņa, kad tekošā konta deficīts bija 25% no IKP, maksājumu bilances tekošā konta negatīvais saldo nepārtraukti samazinās – ik ceturksnī gandrīz par trīs procentpunktiem. 2008. gada 4. ceturksnī tekošā konta deficīts jau sārka līdz 8,3% no IKP, savukārt 2009. gada pirmajā ceturksnī tekošajā kontā bija pārpalikums 1,1% apmērā no IKP.

Atbilstoši tirdzniecības bilances uzlabojumiem ir samazinājies arī Latvijas maksājumu bilances tekošā konta deficīts. 2006. gada 4. ceturksnī tas bija 27,2% pret IKP, 2009. gada 1. ceturksnī jau bija tekošā konta pārpalikums 0,1% apmērā no IKP. Tekošā konta stāvokļa uzlabošanās pamatā ir iekšzemes pieprasījuma būtisks samazinājums, kas straujās izaugsmes periodā lielākoties tika balstīts uz ārvalstu kapitāla apjomīgu ieplūdi Latvijas ekonomikā.

Globālās finanšu krīzes ietekmē ir mainījušās arī ārvalstu kapitāla plūsmas. 2008. gadā bija vērojama daudz lēnāka ārvalstu investīciju ieplūšanas intensitāte, ko galvenokārt noteica komercbanku piesaistīto ārvalstu finanšu līdzekļu apjoma samazinājums. Privātā kapitāla ieplūdes apjomi 2008. gadā, salīdzinot ar 2007. gadu, bija gandrīz septiņas reizes mazāki, bet 2009. gada 1. ceturksnī ir vērojama privātā ārvalstu kapitāla aizplūde.

Ārvalstu tiešo investīciju ieplūde 2008. gadā samazinājās par 44,4%, bet kopumā tās šajos krīzes apstākļos saglabājās augstā līmenī, – 2008. gadā 4% apjomā no IKP (2007. gadā 7,8% līmenī). 2009. gada 1. ceturksnī ienākošās ĀTI plūsmas bija gandrīz piecpadsmit reizi mazākas nekā iepriekšējā gada 1. ceturksnī. Nozīmīgas korekcijas citu investīciju plūsmās (galvenokārt banku sektorā) noteica to, ka 2008. gadā kapitāla neto ieplūde bija mazāka par tekošā konta deficītu un maksājumu bilance ir bijusi negatīva. Savukārt 2009. gada 1. ceturksnī finanšu konts bija negatīvs.

Tekošā konta saldo
(% pret IKP)



Inflācija

2009. gada jūnijā

(12 mēnešu inflācija)

PCI: 3,4%

RCI: -7,8%

Kopējais patēriņa cenu līmenis 2008. gadā palielinājās par 10,5%, kas ir par 3,6 procentpunktiem mazāks nekā iepriekšējā gada pieaugums (2007. gadā – par 14,1%, decembris pret decembri). Pakalpojumiem cenas pieauga straujāk (par 13,3%), bet precēm lēnākos tempos (par 9,5%). Gada vidējās cenu izmaiņas 2008. gadā bija 15,4 procenti (2007. gadā – 10,1%).

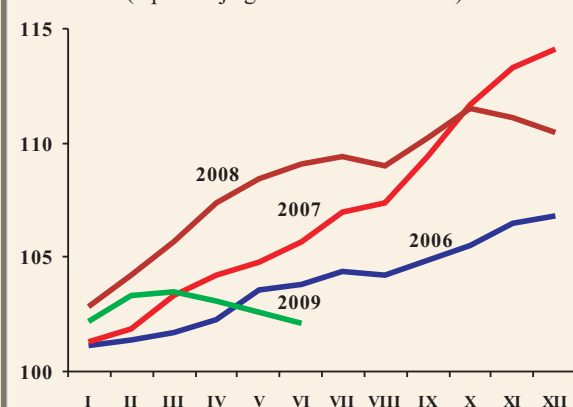
Lielākā ietekme uz patēriņa cenu pieaugumu 2008. gadā bija ar mājokļa uzturēšanu saistīto preču un pakalpojumu cenu kāpumam, ko galvenokārt noteica administratīvi regulējamo cenu pieaugums siltumenerģijai, elektroenerģijai, gāzei, ūdens apgādei, kanalizācijas pakalpojumiem un mājokļa apsaimniekošanas pakalpojumiem. Otrā lielākā grupa, kas noteica cenu pieaugumu 2008. gadā, bija pārtikas produktu cenu pieaugums. Pieaugot nodokļu likmēm, 2008. gadā par 52,8% sadārdzinājās tabakas izstrādājumi. Liela ietekme uz cenu pieaugumu bija arī degvielas cenu pieaugumam.

2008. gada otrajā pusē, sārūkot iepriekšējam pieprasījumam un mazinoties piedāvājuma puses faktoru ietekmei, patēriņa cenu pieauguma temps samazinājās.

2009. gadā kopējais patēriņa cenu līmenis palielinājās tikai gada pirmajos trijos mēnešos. To noteica piedāvājuma puses faktori, kas saistīti ar administratīvi regulējamām cenām un nodokļu likmju izmaiņām pievienotās vērtības nodoklim un akcīzei.

2009. gada janvārī-jūnijā patēriņa cenu līmenis ir pieaudzis par 2,1%, salīdzinot ar 2008. gada decembri. Tas ir par 7 procentpunktiem mazāk nekā attiecīgajā periodā iepriekšējā gadā. Tādējādi, sešos gada mēnešos 12 mēnešu inflācija ir samazinājusies līdz 3,4 procentiem.

Patēriņa cenu indekss
(iepriekšējā gada decembris = 100)



Monetārie rādītāji

2008. gads

Iekšzemes uzņēmumi un privātpersonas

Kredīti: 90,2% no IKP

Noguldījumi: 31,2% no IKP

Situācija pasaules finanšu tirgos un Latvijas ekonomikā ir būtiski ietekmējusi monetāro rādītāju dinamiku.

Finanšu resursu pieejamības un sadārdzināšanās rezultātā ir samazinājušies kredītēšanas apjomi. Banku kredītēšanas politika kļuvusi vēl piesardzīgāka, neskaidri ir iedzīvotāju un uzņēmumu nākotnes ieņēmumi, nekustamā īpašuma tirgū valda nogaidīšana. 2008. gada janvārī izsniegto kredītu pieaugums bija 31,8% un decembrī 11,7% pret iepriekšējā gada atbilstošo mēnesi, 2009. gada maijā izsniegtie kredīti tikai par 1,6% pārsniedza iepriekšējā gada maija līmeni. Kopš 2008. gada novembra katru mēnesi kredītu atlikumu starpība pret iepriekšējo mēnesi samazinās.

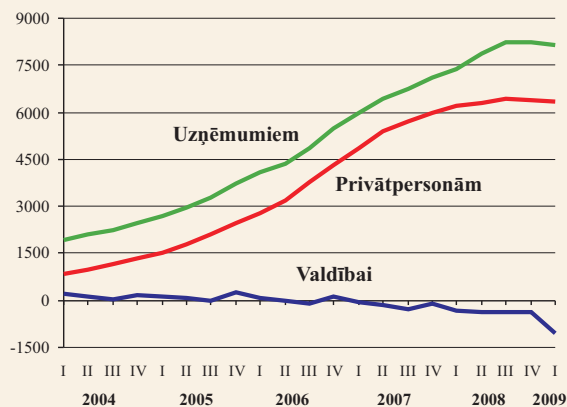
2009. gada 1. ceturksnī, strauji augot bezdarbam un samazinoties iedzīvotāju ienākumu līmenim, pasliktinājās aizņēmēju maksāspēja. Kredītu ar maksājumu kavējumiem daļa kopējos kredītos pieauga no 15% 2008. gada beigās līdz 20,5% 2009. gada 1. ceturkšņa beigās. Kredītu ar maksājumu kavējumiem virs 90 dienām īpatsvars kredītportfelī marta beigās sasniedza 7,1% (2008. gada beigās – 3,6%).

Samazinās arī noguldījumu apjoms. 2009. gada maija beigās kopējie privātpersonu un uzņēmumu noguldījumi bija par 4,6% mazāki nekā gadu iepriekš.

Gada laikā latos izsniegtajiem kredītiem procentu likmes ir būtiski pieaugušas. Euro izsniegtajiem kredītiem procentu likmju kāpums bija daudz mērenāks. Uzņēmumiem un privātpersonām latos izsniegto īstermiņa kredītu vidējā svērtā procentu likme 2009. gada 1. ceturksnī bija 17,3%, bet ilgtermiņa – 17,8%, savukārt euro izsniegtajiem kredītiem – attiecīgi 6,2% un 7,1 procentus.

Gada laikā ir pieaugušas arī vidējās svērtās gada likmes latos piesaistītajiem ilgtermiņa noguldījumiem kredītiestādēs (2009. gada 1. ceturksnī – 10,3%). Savukārt šajā pašā laika posmā īstermiņa kredīta procentu likmes ir samazinājušās (2009. gada 1. ceturksnī – 6,3%). Līdzīgas tendences ir vērojamas arī vidējām svērtām gada likmēm euro piesaistītajiem noguldījumiem. Īstermiņa likme samazinājās (2009. gada 1. ceturksnī – 2,8%), bet ilgtermiņa vidējā svērtā gada procentu likme pieauga (2009. gada 1. ceturksnī – 5,4 procenti).

Iekšzemes kredītu dinamika (perioda beigās, milj. latu)



Budžets un valsts parāds

2008. gads

Valsts kopbudžets (% pret IKP):

Ieņēmumi tajā skaitā nodokļi 38,3 31,3

Izdevumi tajā skaitā 37,7

kapitālieguldījumi 5,4

Ekonomiskās situācijas pasliktināšanās ir būtiski ietekmējusi Latvijas fiskālo stāvokli. Vispārējās valdības sektora budžeta deficīts Latvijā 2008. gadā bija 644,1 milj. latu jeb 4% no IKP. Budžeta deficītu pārsvarā ir noteicis deficīts centrālās valdības budžetā, kam ir tendence palielināties. 2008. gadā būtiski ir pasliktinājušies pašvaldību budžeta bilance, ko lielā mērā ietekmē arī Rīgas Dienvidu tilta celtniecība. Pēdējos gados sociālās apdrošināšanas budžetā ir bijis pārpalikums, tomēr 2008. gadā attiecībā pret IKP tas nedaudz samazinājās.

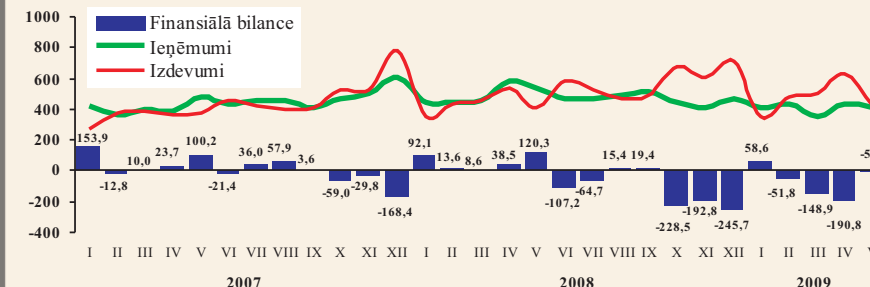
Konsolidētā kopbudžeta ieņēmumi 2009. gada piecos mēnešos bija 2047,4 milj. latu, kas ir par 16,9% mazāk nekā 2008. gada piecos mēnešos, ko pamatā noteica valsts pamatbudžeta nodokļu ieņēmumu samazinājums par 289,7 milj. latu. Konsolidētā kopbudžeta izdevumi 2009. gada piecos mēnešos bija 2385,2 milj. latu, kas ir par 195,1 milj. latu jeb 8,9% vairāk nekā 2008. gada piecos mēnešos. 2009. gada janvārī-maijā konsolidētajā kopbudžetā finansiālais deficīts bija 337,8 milj. latu apmērā, ko pamatā

noteica deficīts valsts budžetā.

Turpina samazināties nodokļu ieņēmumi. 2009. gada piecos mēnešos nodokļu ieņēmumi bija 1540,5 milj. latu, kas ir par 436,7 milj. latu jeb 22,1% mazāk nekā 2008. gada atbilstošajā periodā. Būtiskākais samazinājums latu izteiksmē ir pievienotās vērtības nodokļa ieņēmumiem.

Vispārējās valdības parāds Latvijā līdz 2008. gadam palielinājās mēreni no 933,9 milj. latu 2003. gada beigās līdz 1331,3 milj. latu 2007. gada beigās, attiecībā pret IKP tas pat samazinājās – attiecīgi no 14,6% līdz 9% no IKP. Tomēr 2008. gadā, lai finansētu valsts finansiālās saistības, tas pieauga ļoti strauji un gada beigās sasniedza 3164,7 milj. latu jeb 19,5% no IKP.

Valsts konsolidētā kopbudžeta finansiālie rādītāji (milj. latu)



Iedzīvotāju ienākumi

2008. gads

Strādājošo mēneša vidējā neto darba samaksa:

latos **350**
eiro **498**

Pensionāru vidējā mēneša vecuma pensija (izmaksātā):

latos **141**
eiro **201**

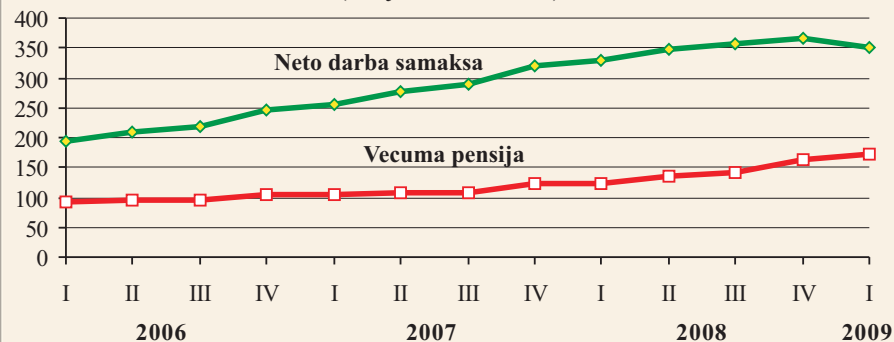
2008. gada sākumā saglabājās augsts darba samaksas pieauguma temps. Tas sāka samazināties tikai gada otrajā pusē. 2008. gada jūlijā vidējā bruto alga iepriekšējā gada līmeni pārsniedza par 22,8%, decembrī vairs tikai par 9,4%, ko noteica situācijas pasliktināšanās darba tirgū – nodarbinātības samazināšanās un bezdarba pieaugums, kā arī valdības īstenotā budžeta deficīta ierobežošanas politika. Rezultātā gada vidējā darba alga 2008. gadā bija 480 latu.

2009. gada 1. ceturksnī vidējā mēneša neto darba samaksa bija 351 lats, kas ir par 4,2% mazāk nekā 2008. gada 4. ceturksnī. Šajā pašā laikā periodā bruto darba alga saruka par 6,2% un bija 469 lati. Savukārt, joprojām saglabājoties relatīvi augstai inflācijai, reālā darba samaksa ir samazinājusies par 6,6 procentiem.

No 2009. gada 1. janvāra tika palielināta minimālā darba alga no 160 līdz 180 latiem un nodokļa atvieglojums par apgādībā esošu personu no 56 latiem līdz 63 latiem, kā arī samazināts iedzīvotāju ienākuma nodoklis no 25% līdz 23%. Savukārt ar iedzīvotāju ienākuma nodokli neapliekamais minimums, sākot ar 2009. gada 1. jūliju, ir samazināts līdz 35 latiem (līdz 30. jūnijam – 90 latu).

Lai gan ekonomikā kopumā iedzīvotāju ienākumiem pēdējā gada laikā ir tendence samazināties, tomēr pensija esošiem iedzīvotājiem, kuru pamata ienākums ir vecuma pensija, ienākumi 2009. gada 1. ceturksnī pieauga par 38,9%, salīdzinot ar 2008. gada atbilstošo periodu, un veidoja 172 latus.

Mēneša darba samaksas un vecuma pensiju dinamika (vidēji ceturksnī, latos)



Nodarbinātība un bezdarbs¹

2008. gads

Nodarbinātības līmenis (vecuma grupā 15-64 gadi): **68,6%**

Bezdarba līmenis (darba meklētāju īpatsvars vecuma grupā 15-74 gadi): **7,5%**

Līdz 2008. gada 4. ceturksnim ekonomikas lejupslīde vāji atspoguļojās darba tirgus rādītājos, jo nodarbinātības līmeņa izmaiņas laikā ziņā vienmēr nedaudz, caurmērā par 4-6 mēnešiem, atpaliek no ekonomisko aktivitāšu izmaiņām.

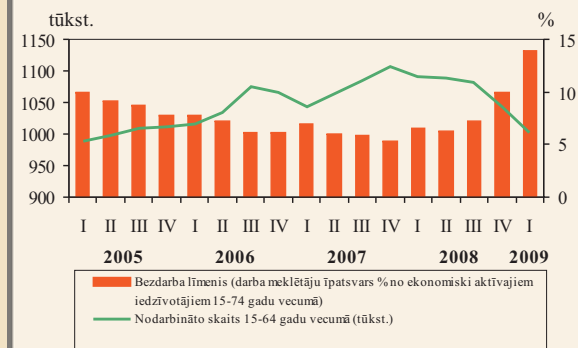
Nodarbinātība 2008. gada pirmajos divos ceturkšņos praktiski nesamazinājās, un tās līmenis pat nedaudz pārsniedza iepriekšējā gada atbilstošā perioda rādītājus. Nodarbināto iedzīvotāju skaits sāka samazināties tikai 2008. gada 4. ceturksnī, kad tas saruka par 5,8%, salīdzinot ar 2007. gada atbilstošo periodu. Savukārt 2009. gada 1. ceturksnī samazinājums bija vēl straujāks – par 8,2%, salīdzinot ar 2008. gada 1. ceturksni. Tādējādi vidējais nodarbināto skaits 2009. gada 1. ceturksnī bija 1002,5 tūkst. cilvēku, kas ir par 89 tūkst. mazāk nekā 2008. gadā atbilstošā periodā.

Kopš 2008. gada beigām bezdarba līmenis ir strauji pieaudzis un 2009. gada 1. ceturksnī bija 13,9%. 2009. gada 1. ceturksnī, salīdzinot ar 2008. gada 1. ceturksni, darba meklētāju skaits ir dubultojies un bija 168,8 tūkstoši.

Tajā pašā laikā strauji samazinās brīvo darbavietu skaits. Centrālās statistikas pārvaldes dati liecina, ka 2009. gada 1. ceturksnī valstī bija tikai 3,7 tūkst. brīvu darbavietu. Salīdzinot ar 2008. gada 1. ceturksni, to skaits ir samazinājies par 11,7 tūkstošiem.

¹ Veicot nodarbinātības un darba tirgus tendenču analīzi, nodarbinātības līmeņa rādītājiem apskatītas personas vecumā 15-64 gadi, bet bezdarba rādītājiem – vecumā 15-74 gadi, kas atbilst ES praksei.

Nodarbināto iedzīvotāju skaits un bezdarba līmenis



Baltijas valstis

Baltijas valstu svarīgākie sociālekonomiskie rādītāji

	Igaunija	Latvija	Lietuva
Teritorija, tūkst. km ²	45,2	64,6	65,3
Iedzīvotāju skaits 2009. gada 1. janvārī, tūkst.	1340,4	2261,3	3349,9
Iekšzemes kopprodukts, % pret iepriekšējā gada atbilstošo periodu			
2007.g.	6,3	10,0	8,9
2008.g.	-3,6	-4,6	3,0
2009.g. I cet.	-15,1	-18,0	-13,6
Rūpniecības produkcijas kopapjoms, %			
2007.g. pret 2006.g.	6,7	1,0	2,4
2008.g. pret 2007.g.	-6,5	-3,8	5,5
Bezdarba līmenis (darba meklētāju īpatsvars % no ekonomiski aktīvajiem iedzīvotājiem 15-74 gadi)			
2007.g.	4,7	6,0	4,3
2008.g.	5,5	7,5	5,8
2009.g. I cet.	11,4	13,9	11,9
Patēriņa cenu pārmaiņas, % pret iepriekšējo gadu			
2007.g.	6,6	10,1	5,7
2008.g.	10,4	15,4	10,9
2009.g. I cet.	3,1	9,2	8,7
Ražotāju cenu pārmaiņas rūpniecībā, % pret iepriekšējo gadu (Nace 1.1 red.)			
2007.g.	8,3	16,1	7,0
2008.g.	7,1	11,8	18,2
2009.g. I cet.	-1,4	4,1	-10,0